PROCESUL DE ADMITERE LA INSTITUTUL DE STAT DE MEDICINA DIN CHIŞINAU (1945 - SFÂRŞITUL ANILOR ’60)

Lidia PRISAC
Ion Valer XENOFONTOV

Admission process at the State Institute of Medicine from Chişinău (1945 - end of 1960s)

Summary: *The presentation will highlight the subject of the admission process to the State Institute of Medicine in Chisinau in the period of 1945–1960. In the first years of the Medicine Institute activity, the number of the native students was the lowest, compared to other higher education institutions from Moldavian SSR. Being after the Second World War, many of the students enjoyed various privileges. They were persons who were admit gracefully performances. There were also substantial age gaps between students. The biographical data of the enrolled students were thoroughly analyze. The process of admission to Medicine Institute was a competitive one, by respecting several criteria and rigors.*

Keywords: *Students, admission process, 1945-1960 period, State Institute of Medicine, Chisinau, higher education institutions, Moldovian SSR.*

Institutul de Stat de Medicină din Chişinău, devenit în timp Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu” din Republica Moldova, a fost înfiinţat după cea de-a doua conflagraţie mondială, la 20 octombrie 1945, în contextul transferării de la Kislovodsk (reg. Stavropol, RSFSR)[1] a Institutelor de Medicină nr. 1 şi nr. 2, şi de Pediatrie din Leningrad. Incipient, Institutul de la Chişinău includea o singură facultate, cea de Medicină Generală; ulterior, pe lângă aceasta au mai fost create facultăţile:

[1] Una dintre cele mai mari staţiuni balneoclimaterice din URSS. În perioada sovietică aici au fost ridicate peste 20 de sanatorii. A se vedea: *Enciclopedia Sovietică Moldovenească* (în 8 volume), vol. 3. Chişinău: Redacţia Principală a Enciclopediei Sovietice Moldoveneşti, 1972, p. 282.

de Pediatrie (1954), de Stomatologie (1959), de Perfecţionare a Medicilor (1962), de Medicină Preventivă (1963) şi de Farmacie (1964).

Admiterea, pe vremuri, la Institutul de Stat de Medicină din Chişinău era una concurenţială, după mai multe criterii. Mihail Popovici (devenit academician) îşi aminteşte că în vara anului 1968, fiind membru al Comisiei de admitere la Institut, lucra „de dimineaţa până la două-trei noaptea, uneori şi mai mult, în funcţie de cerinţele de selectare, efectuată după diferite criterii [...]. Erau vreo 28 de criterii, după care se alegeau candidaţii. Exista tendinţa de a alege mai mulţi băieţi, care însă erau mult mai slab pregătiţi. [Un alt criteriu ţinea de selectarea pe naţionalităţi (*n.a.*)] – mai întâi ruşi, moldoveni şi doar ulterior, alte naţionalităţi. Era necesar să fie un raport etnic cu cei care locuiau în RSS Moldovenească. Apoi [pe categorii sociale] – fiu de colhoznic, de muncitor, de ţăran etc. [...] de la sate – de la oraşe. Era foarte greu de selectat. Nu era calculator. Trebuia să memorezi informaţia. Se susţineau patru examene, ca la sfârşit să obţii această proporţie. Erau situaţii în care, de exemplu, nu ajungeau zece colhoznici. De unde să-i iei? De obicei, cei de la oraş erau mai bine pregătiţi. Şi fetele erau mai bine pregătite. Era important ca ruşii înmatriculaţi să fie din diferite regiuni ale URSS. Era foarte greu de ajustat dosarul de înmatriculare a potenţialilor studenţi. Deşi părea că întruneşte toate condiţiile, la o examinare mai atentă îţi dădeai seama că nu corespunde. Examinatorul trebuia să-i pună notă de trecere. Erau în mare încurcătură. Cum să-l notezi pozitiv, dacă nu ştie. Era greu. De aceea ni s-a spus: *Ca să nu vă bată la cap nimeni, străduiţi-vă să fiţi singuri*. Evident, ne plăteau. Salarii duble. Pentru fiecare oră în plus”[2].

De semnalat faptul că din primele promoţii de medici (1950, 1951, 1952) au fost promovaţi 85 de absolvenţi, care cu timpul au devenit directori ai Institutului de Medicină din Chişinău, decani, şefi de catedre, profesori, academicieni, fondatori de şcoli ştiinţifice etc[3].

Primii absolvenţi ai Institutul de Stat de Medicină din Chişinău, din anul 1951, în număr de 242 de medici, astăzi numiţi *Promoţia de aur*, au jucat un rol important în dezvoltarea medicinei primare în Moldova. Printre reprezentanţii notorii ai acestei promoţii îi menţionăm pe profesorii Pavel Bâtcă, Diomid Gherman, Victor Gheţeul, Tudor Chiticari, Gurie Coşciug, Eugen Maloman, Vasile Anestiadi, Natalia Cherdivarenco, Alexandru Nacu, Gheorghe Paladi, Mihai Sandul, Elizar Covali ş.a. Promoţia a dat 19 profesori şi 49 de doctori în ştiinţe medicale, dintre care cinci academicieni, cinci laureaţi ai Premiului

[2] *Interviu realizat la 4 ianuarie 2018 de Ion Valer Xenofontov cu acad. Mihail Popovici.*
[3] *Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu” din Republica Moldova* / Coord. Gheorghe Baciu; resp. de ed. Ion Ababii. Chişinău: Elan Poligraf, 2015, p. 17.

de Stat în domeniul Ştiinţei şi Tehnicii, 12 savanţi emeriţi, iar mulţi au deţinut funcţiile de specialişti principali în ministerul de resort.

Important este faptul că reprezentanţii acestei promoţii au continuat să profeseze, la o vârstă înaintată, fiind un exemplu de abnegaţie profesională pentru noile generaţii de specialişti[4]. Cei din promoţia de aur au instituit şcoli ştiinţifice, precum cele: de *medicină socială*, fondată de Nicolae Testemiţanu; de *ateroscleroză*, fondată de Vasile Anestiadi; de *vertebroneurologie*, fondată de acad. Diomid Gherman; de *psihiatrie*, fondată de Alexandru Nacu; de *chirurgie abdominală*, fondată de Pavel Bâtcă; de *obstetrică şi ginecologie*, fondată de acad. Gheorghe Paladi ş.a.[5].

Din a doua jumătate a anilor 1950 se constată o majorare de 2,5–3,0 ori a numărului de studenţi admişi la instituţie. Această activitate a fost în unison cu politicile de epocă care vizau apropierea nivelului de asigurare a asistenţei medicale în mediul rural cu cel de nivel urban. În anii ’60, la facultăţile ISMC s-a triplat numărul de studenţi înmatriculaţi. S-a majorat şi numărul de studenţi absolvenţi ai instituţiei de învăţământ. Fiecărui al şaselea absolvent al Institutul de Stat de Medicină din Chişinău i se elibera diplomă cu menţiune[6].

Tabelul 1.

Dinamica numerică a studenţilor în instituţiile de învăţământ superior din RSS Moldovenească (1959–1969)

Nr. crt.	Instituţia de învăţă-mânt	ANII DE STUDII								
		1959/ 1960	1960/ 1961	1961/ 1962	1962/ 1963	1963/ 1964	1964/ 1965	1966/ 1967	1967/ 1968	1968/ 1969
1.	Universitatea de Stat din Chişinău	3425	6857	6875	8589	10264	7888	9310	9246	9129
2.	Institutul de Stat de Medicină din Chişinău	1836	1820	1811	1807	1911	2060	2806	3292	3723

[4] R. Şcerbina, Gh. Ghidirim, N. Gladun, Gh. Anghelici, A.Vascan, *Octogenari notorii ai chirurgiei basarabene*. În: Curierul Medical, 2011, nr. 1 (319), pp. 81-83.

[5] O. Şcipachin, *Istoria unei promoţii*. În: Tyragetia, 2002, XI, pp. 233-236; Gherman D. *Nicolae Testemiţanu şi „Promoţia de aur”*. În: Timpul. Cotidian naţional, 22 iulie 2011, https://www.timpul.md/articol/nicolae-testemitanu-si-promotia-de-aur-25534.html (Accesat: 4.05.2019)

[6] Iulian Grossu, *Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu”* / Red. resp. Ion Ababii. Chişinău: Inconcom, 1995, p. 15.

3.	Institutul Agricol	3254	3962	4221	4724	5429	5863	6910	7067	7440
4.	Institutul Tehnic din Moldova						5140	7319	8292	9131
5.	Institutul Pedagogic „Ion Creangă”	3348							976	1802
6.	Institutul de Artă	266	332	386	449	442	449	690	719	857
7.	Institutul Pedagogic din Tiraspol	2418	3132	4015	4889	5693	6256	7037	7011	6799
8.	Institutul Pedagogic din Bălţi	2735	3314	3767	394	5088	5747	6521	6521	6588
	TOTAL	**17282**	**19217**	**21697**	**24842**	**28833**	**33403**	**40593**	**43000**	**45496**

Sursa: Arhiva Centrală a Academiei de Ştiinţe a Moldovei (infra – ACAŞM), F. 1, inv. 4, d. 946, f. 69.

Potrivit datelor din **Tabelul 1**, pe parcursul anilor 1959–1960 se constată o dublare a numărului de studenţi la Institutul de Stat de Medicină din Chişinău, majorarea substanţială a numărului de studenţi putând fi observată în a doua jumătate a anilor 1960.

În baza unor informaţii de epocă, numărul persoanelor cu studii superioare în RSS Moldovenească la 1 000 de locuitori îl depăşea pe cel din toate ţările din Occident: Marea Britanie, RFG, Franţa, Japonia, Canada. De exemplu, în anii 1967-1968, la 10 000 de locuitori în RSSM erau 124 de studenţi, în timp ce în Italia erau 50; în RFG – 45; în Franţa – 71. Moldova era fruntaşă la acest capitol, comparativ cu alte state din blocul socialist: România, Iugoslavia, RDG ş.a.

Cu toate acestea, Moldova sovietică rămânea în urma celorlalte republici unionale. De exemplu, în RSS Uzbecă, la 10 000 de locuitori reveneau 182 de studenţi, în RSS Ucraineană – 165, în RSS Bielorusia – 141 de studenţi ş.a.[7].

[7] ACAŞM, F. 1, inv. 4, d. 946, f. 72.

Tabelul 2.

Componența socială a studenților din instituțiile de învățământ superior din RSS Moldovenească (1968-1969)

Nr. crt.	Instituția de învățământ	COMPONENȚA SOCIALĂ		
		Colhoznici sau copii de colhoznici	Muncitori sau copii de muncitori	Funcționari sau copii de funcționari
1.	Universitatea de Stat sin Chișinău	2 242	656	1 370
2.	Institutul de Stat de Medicină din Chișinău	2 301	479	943
3.	Institutul Agricol	2 566	355	436
4.	Institutul Tehnic din Moldova	1 971	948	1 629
5.	Institutul Pedagogic „Ion Creangă”	360	300	249
6.	Institutul de Artă	96	115	347
7.	Institutul Pedagogic din Tiraspol	2 001	341	846
8.	Institutul Pedagogic din Bălți	1 622	563	495
	TOTAL	**13 169**	**3 757**	**6 321**

Sursă: ACAȘM, F. 1, inv. 4, d. 946, f. 73.

Potrivit datelor din **Tabelul 2**, pe parcursul anilor 1968-1969 majoritatea studenților de la ISMC erau din categoria socială de agricultori, urmată de funcționari, apoi de muncitori.

Tendințele de profesare a absolvenților țineau de orientarea acestora spre mediul urban, în detrimentul celui rural. În anii 1967-1968, deși numărul studenților la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău proveniți de la sate se majorase la 74 la sută, inclusiv 21,5 la sută în localitățile sudice, doritori de a reveni la sate erau foarte puțini. Dacă la țară reveneau doar patru medici la 10 000 de oameni, la oraș proporția era de 34 de persoane la 10 000[8]. De regulă, absolvenții Institutului erau trimiși să activeze în spitalele raionale și în cele de sector (în anii 1963-1967, raportul era de 62–70 la sută), restul fiind repartizați în localitățile de tip republican și în alte departamente[9].

[8] Igor Caşu, *Nicolae Testemițanu a fost destituit pentru naționalism (II)*. Disponibil: https://adevarul.ro/moldova/actualitate/nicolae-testemitanu-destituit-nationalism-ii-1_50aca3d97c42d5a6638766a9/index.html (Accesat: 17.06.2019)

[9] Elena Negru, Gheorghe Negru, *„Cursul deosebit” al României și supărarea Moscovei. Disputa sovieto-română și campaniile propagandistice ale PCM împotriva României (1965–1989). Studiu și documente*, vol. 1, 1965–1975. Chișinău: Centrul Editorial Poligrafic al USM, 2013, doc. 43, p. 192.

Tabelul 3.

Absolvenţi ai instituţiilor de învăţământ superior din RSS Moldovenească (1959-1968)

Nr. crt.	Instituţia de învăţământ	ANII DE STUDII					
		1959	**1960**	**1964**	**1965**	**1968**	**1959–1968**
1.	Universitatea de Stat din Chişinău	485	1 241	1 350	686	1 254	10 149
2.	Institutul de Stat de Medicină din Chişinău	299	307	335	317	285	2 977
3.	Institutul Agricol	448	520	475	526	689	4 305
4.	Institutul Tehnic din Moldova	–	–	145	563	863	2 255
5.	Institutele cu profil pedagogic	1 287	850	1 023	1 383	1 669	11 913
6.	Institutul de Artă	40	34	71	75	76	521
7.	Şcoala Superioară de Partid	95	77	–	–	–	172
	TOTAL	**2 658**	**3 029**	**3 254**	**3 550**	**4 816**	**31 572**

Sursă: ACAŞM, F. 1, inv. 4, d. 946, f. 78.

Din **Tabelul 3**, se poate constata faptul că între anii 1959–1969 au absolvit ISMC 2 977 de persoane, media per an fiind de cca 300 de persoane.

În ultimii ani de facultate studenţii reuşeau să se angajeze ca lucrători medicali (felceri, în serviciul de noapte, laboranţi) la diferite instituţii curative din Chişinău[10]. În perioada de vară, studenţii şi angajaţii instituţiei activau în calitate de medici în taberele pionierești[11].

După anul V, studenţii erau încadraţi pentru o lună în stagiu militar. Profesorul universitar Gheorghe Baciu relatează că tot cursul său a fost repartizat la o unitate militară din Tiraspol – „grupa din care făceam parte [...] adesea mai profita de ocazie şi dispărea din unitate – în ospeţie la Tudor Monul, unde eram serviţi cu bucate alese”[12].

În contextul instrucţiunii militare se emiteau dispoziţii speciale referitoare la accesul studenţilor la documente secretizate şi de uz intern, regulamente etc.[13]. Studenţii erau pregătiţi pentru a face fată situaţiilor excepţi-

[10] Iulian Grossu, *Originea şi itinerarele unei promoţii, Bioritm*. Chişinău, 2002, pp. 95-96, 130-131.
[11] Arhiva Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu” (infra *AUSMF „Nicolae Testemiţanu”*), inv. 1, d. 2345, f. 222.
[12] Gheorghe Baciu, *O viaţă de zbucium*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2009, p. 105.
[13] *AUSMF „Nicolae Testemiţanu*”, inv. 1, d. 2345, ff. 65-90.

onale, potrivit lozincii „Gata pentru muncă şi apărarea URSS”[14], se simulau situaţii excepţionale[15]. Cadrele didactice implicate în instrucţiunea militară erau atent monitorizate de administraţie[16]. Unii studenţi erau înrolaţi, pe un termen de doi ani, în rândurile Armatei Sovietice chiar din anii I–II de studii. Întorcându-se la carte, aceştia erau restabiliţi, însă le venea greu să se încadreze în procesul de studii[17].

În lumina acestor date şi mărturii putem conchide că organizarea în cadrul RSS Moldoveneşti a unei instituţii de învăţământ superior, specializat în domeniul medicinei (20 octombrie 1945), a însemnat un salt important în educarea şi formarea cadrelor medicale calificate în republică. Spre deosebire de alte instituţii de învăţământ superior, cea din domeniul medicinei a avut particularităţi specifice, fiind fondată în baza unor şcoli ştiinţifice medicale cu tradiţii, înaltă calificare şi experienţă din fostul Imperiu ţarist. Iniţial, instituţia a inclus o singură facultate, ca ulterior, până în 1964, să fie deschise încă cinci. În ceea ce priveşte procesul de admitere a studenţilor în anul fondării Institutul de Stat de Medicină din Chişinău (1945), trebuie să specificăm că la anul I planul de admitere a fost supraîmplinit. Ulterior, în anul de studii 1947–1948, la instituţiile de învăţământ superior a fost cel mai mare concurs de admitere, ISMC deţinând întâietatea. În primii ani de instituire a Institutului de Medicină din Chişinău, numărul studenţilor băştinaşi înscrişi era cel mai mic, în raport cu alte instituţii de învăţământ superior din RSS Moldovenească. Totodată, în cadrul Institutului existau anumite categorii de studenţi care beneficiau de anumite poziţii privilegiate. Aceştia erau participanţii la cel de-al Doilea Război Mondial şi absolvenţii eminenţi la învăţătură. În condiţiile postbelice, între studenţi exista o diferenţă substanţială în ce priveşte vârsta studenţilor. Pentru a fi admişi la studii, datele biografice ale celor înmatriculaţi erau analizate minuţios. Procesul de admitere la Institutul de Medicină din Chişinău era unul concurenţial, fiind prevăzute mai multe criterii şi rigori.

[14] *Ibidem*, ff. 132-133.
[15] *Ibidem*, f. 180.
[16] *Ibidem*, ff. 91-92.
[17] Sofia Sîrbu, *Catedrele de profil ale Facultăţii Stomatologie la 50 de ani*. În: Buletinul Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Ştiinţe medicale. Revistă ştiinţifico-practică, 2012, nr. 2 (34), p. 14.

Anexă.

Imagini[18]

• *Studenţi ai Institutul de Stat de Medicină din Chişinău ieşind de la Catedra de microbiologie*. Pe perete se poate citi inscripţia: „Осмотрено, мин нет. 25.08.1947”. Inscripţia s-a păstrat până în prezent

• *Studenţii A. Nacu, A. Secrieru şi V. Negrescu, 1947*

• *Blocul Central al Institutului de Stat de Medicină din Chişinău, 1950*

[18] Foto din Arhiva curentă a Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie „Nicolae Testemiţanu” din Republica Moldova.

• Studenţi într-o sală de curs, anii '60

• Profesorul universitar N. Testemiţanu în calitate de examinator, 1970

dr. Lidia PRISAC,
cercetător ştiinţific coordonator, Institutul Patrimoniului Cultural,
Ministerul Educaţiei, Culturii şi Cercetării,
bd. Ştefan cel Mare şi Sfânt 1, Chişinău, Republica Moldova,
e-mail: lidiaprisac@mail.ru.

dr. Ion Valer XENOFONTOV,
conferenţiar universitar, Facultatea de Istorie şi Filosofie,
Universitatea de Stat din Moldova,
str. Alexei Mateevici 60, Chişinău, Republica Moldova,
e-mail: ionx2005@mail.ru